

Sygn. akt I ACa 690/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Roman Dzięczek

Sędzia SA Ewa Kaniok

Sędzia SO (del.) Mariusz Jabłoński (spr.)

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 stycznia 2014 r.

sygn. akt XXIV C 1289/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. S. (1) kwotę 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 690/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie I. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki B. S.:

- a) kwotę 90.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty;
- b) kwotę 110.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty;

w punkcie II. oddalił powództwo B. S. w pozostałym zakresie;

w punkcie III. ustalił zasadę ponoszenia kosztów procesu w ten sposób iż obciążył powódkę kosztami w 62,12 % a pozwanego w 37,88 %, pozostawiając szczegółowe rozliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu;

w punkcie IV. zasądził od pozwanego na rzecz powoda:

1) rentę wyrównawczą w kwocie 98.688 zł z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 32.363 zł od dnia 24 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 10.465 zł od dnia 4 marca 2013 r. do dnia zapłaty;

oraz od kwot po 1.330 zł od 11 dnia każdego miesiąca do dnia zapłaty, w okresie od lipca 2009 r. do grudnia 2012 r.

2) począwszy od dnia 14 grudnia 2012 r. rentę po 2.730 zł miesięcznie płatną do 10 dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

3) kwotę 70.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty;

4) kwotę 130.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty;

w punkcie V. oddalił powództwo A. S. (1) w pozostałym zakresie;

w punkcie VI. ustalił zasadę ponoszenia kosztów procesu w ten sposób iż obciążył powoda kosztami w 56,33 % a pozwanego w 43,67 % pozostawiając szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 6 marca 2007 r. w W. doszło do wypadku komunikacyjnego z udziałem J. P., kierującego samochodem osobowym marki F. (...) o nr rej. (...), który wskutek niezachowania należytej ostrożności oraz prędkości zapewniającej panowanie nad kierowanym pojazdem, wjechał na wysepkę kanalizującą ruch oraz prawe pobocze, a następnie z pobocza wjechał w pas rozdzielający jezdnie, uderzył w płotki odgradzające, przejechał na przeciwległą jezdnię drogi i w konsekwencji doprowadził do zderzenia z dwoma pojazdami: samochodem marki O. (...) o nr rej. (...), kierowanym przez A. S. (2), oraz z pojazdem marki F. (...) o nr rej. (...), którym kierował K. K.. Na skutek doznania ciężkich obrażeń ciała A. S. (2) zmarł. Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2009 r. J. P. uznany został za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.k.

Zmarły miał 36 lat, był lekarzem. W dniu 6 grudnia 2006 r. uzyskał II stopień specjalizacji w dziedzinie okulistyki. Planował otwarcie przewodu doktorskiego, był cenionym lekarzem. W złożonym zeznaniu podatkowym za rok 2005 wykazał dochód w wysokości 52.655,70 zł. Powódka oceniła, że zmarły osiągałby w przyszłości znacznie wyższe dochody (35.000-40.000 zł miesięcznie). W chwili śmierci A. S. (2) pozostawał w związku małżeńskim z powódką, z tego związku urodził się syn A.. Przed wypadkiem rodzina zamieszkiwała w apartamencie w P.-J. o pow. ponad 100 m² z ogrodem o powierzchni 637 m². Planowano zakup domu o wartości ok. 800.000 zł w K. oraz samochodu za ok. 50.000 zł. Podpisano umowę przedwstępną na zakup domu. Rodzina spędzała razem wolny czas, wyjeżdżali na wakacje, posiadali 30.000 zł oszczędności. Po śmierci męża powódka przez miesiąc przebywała na bezpłatnym zwolnieniu lekarskim, w początkowym okresie zamieszkała u siostry. Z dotychczasowym mieszkaniem wiązały się bolesne wspomnienia, wobec czego powódka zaciągnęła kredyt hipoteczny na zakup mieszkania oraz jego przystosowanie. Powódka ponosi miesięczne koszty utrzymania mieszkania: 735,70 zł (czynsz), 500 zł (paliwo), 650 zł (media), oraz 4000 zł na bieżące potrzeby gospodarstwa domowego oraz wydatki w zakresie rozrywki i kultury.

Powódka jest lekarzem z zakresu medycyny pracy, ze stopniem naukowym doktora, po śmierci męża uzyskała II stopień specjalizacji. Dochody powódki wynoszą ok. 17.000 zł brutto miesięcznie, posiada samochód T. (...) z 2009 r. Powódka ciężko przeżyła śmierć męża, popadła w depresję, przez okres około miesiąca nie mogła pracować. Nie brała leków uspokajających, nie leczyła się z powodu depresji. Do chwili obecnej boleśnie odczuwa brak męża, nie ułożyła sobie życia z innym partnerem, mieszka sama z synem. Po zwiększeniu limitu czasu pracy i podjęciu dodatkowej pracy powódka nie może rozwijać swojej pracy naukowej, mniej czasu poświęca na podróże i rozrywkę. Małoletni A. S. (1)

w momencie śmierci ojca miał 7 lat, chodził do grupy przedszkolnej - opłata wynosiła 800 zł miesięcznie. Uczy się gry w tenisa (koszt 920 zł miesięcznie). Od września 2007 r. podjął naukę w prywatnej szkole podstawowej Fundacji (...) Niepublicznej Szkoły Podstawowej Nr (...) w W.. Średni koszt zajęć w roku szkolnym 2012/2013 r. wynosił 18.099 zł miesięcznie, w roku szkolnym 2013/2014 - 18.799 zł. Łączny koszt edukacji syna powódka ocenia na ok. 4.000 zł wraz z zajęciami dodatkowymi. Od śmierci małoletni ojca pobiera rentę z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości: 597,46 zł brutto miesięcznie w okresie 1.07.2007 do 29.02.2008; 636,29 brutto miesięcznie w okresie 1.03.2008 do 28.02.2009, 810,12 zł brutto miesięcznie w okresie 1.03.2009 do 28.02.2010, 847,55 zł brutto miesięcznie w okresie 1.03.2010 do 28.02.2011, 873,82 zł brutto miesięcznie w okresie 1.03.2011 do 29.02.2012, 959,02 zł brutto miesięcznie w okresie 1.03.2012 do 28.02.2013, 997,38 zł brutto miesięcznie w okresie od 1.03.2013 do chwili obecnej. Małoletni był mocno emocjonalnie związany z ojcem, razem spędzali czas wolny, grali w tenisa, zbierali minerały, chodzili na spacer. Ojciec rozwijał u powoda wiele pasji i zainteresowań. Chłopiec bardzo przeżył śmierć ojca, nie był w stanie iść jego pogrzeb, długo wypierał fakt jego śmierci. Powódka konsultowała stan emocjonalny syna u psychologa. Małoletni powód leczył się doraźnie, korzystał z terapii.

Pojazd, którym kierował J. P. był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności w pozwanym (...) SA z siedzibą w W.. W dniu 28 listopada 2008 r. powódka wystąpiła o wypłatę odszkodowania związaną ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwotach po 500.000 zł, o zwrot kosztów pogrzebu męża w wysokości 8.000 zł, przyznania na jej rzecz i na rzecz A. S. (1) łącznej renty w wysokości 25.000 zł płatnej miesięcznie, począwszy od 1 lipca 2007 r., do ukończenia przez A. S. (1) 18 lat oraz do zakończenia nauki w przypadku podjęcia przez A. S. (1) dalszej nauki, ustanowienia na rzecz B. S. renty w wysokości 12.500 zł miesięcznie do ukończenia przez A. S. (1) 18 lat, oraz do zakończenia nauki w przypadku podjęcia przez A. S. (1) dalszej nauki oraz wypłaty zaległej renty za okres, poczynając od 1 lipca 2007 r. Pozwana pismem z dnia 15 grudnia 2008 r. poinformowała powódkę o przyznaniu odszkodowania w wysokości 20.000 zł, decyzją z dnia 27 stycznia 2010 r. pozwany przyznał odszkodowanie w łącznej kwocie 162.000 zł. Powódka złożyła odwołanie od decyzji, w piśmie z dnia 17 maja 2010 r. pozwany uznał ostatecznie brak podstaw do zmiany stanowiska i odmówił przyznania świadczeń odszkodowawczych w zakresie wskazanym przez powodów. Powódka ponownie odwołała się od decyzji, pozwany przyznał na rzecz powodów odsetki od rat renty za okres od 24 czerwca 2009 r. do 8 lutego 2010 r. w łącznej wysokości 3.052,80 zł. W dniu 15 czerwca 2010 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty odsetek od rat renty na rzecz A. S. (1) za okres od 1 lipca do 31 marca 2010 r. i skapitalizowanej renty na rzecz B. S. za okres od 1 lipca 2007 r. do dnia zapłaty, brak było odpowiedzi pozwanego.

Apelację od orzeczenia Sądu Okręgowego w dniu 24 lutego 2014 r. (data prezentaty) złożył pozwany, zaskarżając wyrok w części, tj. pkt. IV a) wyroku w zakresie kwoty 33.869,16 zł oraz pkt IV b) w zakresie zasądzonej na rzecz powoda renty na przyszłość ponad kwotę 2.236 zł, zarzucając naruszenie art. 446 § 2 k.c. przez uznanie, iż w zakresie wskazanych w tym artykule potrzeb małoletniego powoda mieści się także potrzeba opłacania przez zobowiązanych do alimentacji dwóch dobrowolnych ubezpieczeń dla powoda tj. indywidualnego ubezpieczenia posagowego w (...) i ubezpieczenia Kapitałna przyszłość w (...). Skarżący wniósł o zmianę wyroku w pkt IV a) przez oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie oraz zmianę pkt IV b) przez oddalenie roszczenia rentowego ponad comiesięczną kwotę 2.236,- zł oraz zmianę pkt VI w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach, a także zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną, dokonane przez Sąd Okręgowy i przyjmuje jako własne. W apelacji z dnia 24 lutego 2014 r. skarżący wskazywał, iż doszło do naruszenia art. 446 § 2 k.c. przez uznanie, iż w zakresie potrzeb małoletniego mieści się także potrzeba opłacania dwóch dobrowolnych ubezpieczeń. Zarzut ten nie znajduje uzasadnienia. Powód wykazał, iż opłaca oba ubezpieczenia: umowa indywidualnego ubezpieczenia posagowego w Towarzystwie (...) S.A. została zawarta w dniu 11 września 2003 r., natomiast Polisa ubezpieczeniowa

nr (...) obowiązuje od dnia 1 grudnia 2009 r. Wykazano również wysokość ponoszonych z tego tytułu miesięcznych kosztów.

Wskazać należy, iż roszczenie o zasądzenie renty ma charakter odszkodowawczy - ma kompensować korzyści, jakie uprawniony utracił przez śmierć poszkodowanego, jego zakres wyznaczają okoliczności prawnie relewantne dla ustalenia wysokości świadczenia alimentacyjnego. Tak więc uprawniony do alimentacji może domagać się świadczenia renty w wysokości obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego. Przepis art. 446 § 2 k.c. nie posługuje się określeniem „usprawiedliwione potrzeby”, użytym przez ustawodawcę w art. 135 k.r.o., jednak przy ustalaniu renty odszkodowawczej należy uwzględnić właśnie wszelkie usprawiedliwione potrzeby uprawnionego, zważywszy na reguły określania zakresu obowiązku alimentacyjnego. Wskazuje się, iż za środki utrzymania, będące w zakresie potrzeb poszkodowanego, trzeba uznać wszelkie świadczenia służące zaspokojeniu jego potrzeb. Nie ulega wątpliwości, iż polisa ubezpieczeniowa z dnia 1 grudnia 2009 r. została założona w celu zabezpieczenia przyszłości powoda, a rachunek podstawowy polisy wskazuje na cel - jakim jest umożliwienie w przyszłości podjęcia studiów przez syna zmarłego. Ponadto umowa ubezpieczenia posagowego została zawarta jeszcze za życia ojca powoda, zatem jego możliwości finansowe umożliwiały mu opłacanie składek z tego tytułu. Rozmiar renty należnej z mocy art. 446 § 2 k.c. zależy od tych samych przesłanek, które wyznaczają zakres i czas trwania obowiązku alimentacyjnego, przy czym przy ustaleniu wysokości renty uwzględnia się nie tylko zakres potrzeb uprawnionego do renty, lecz również możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego na tle obowiązków alimentacyjnych, jakie ciążyłyby na zmarłym, gdyby żył. W okolicznościach sprawy niniejszej bezspornym jest, że zmarły zaspokajał także potrzeby powoda wykraczające poza potrzeby usprawiedliwione. Istotne, iż jest on jedynym synem zmarłego, zatem oczywistym jest, że ojciec starałby się zaspokoić wszystkie potrzeby dziecka, a granicę obowiązku alimentacyjnego stanowiłyby jedynie możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego. W ocenie Sądu Apelacyjnego wysokość przyznanej renty wynikającej z art. 446 § 2 k.c. pozwala przyjąć, że świadczenie to rekompensuje powodowi szkodę stanowiącą utraczone korzyści w postaci świadczeń alimentacyjnych, do których zobowiązany był na jego rzecz zmarły A. S. (2).

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego dnia 18 listopada 2004 r., sygn. akt I CK 219/04, korygowanie przez Sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie. Nie ulega wątpliwości, iż pozwany w apelacji nie wykazał, aby wskazana w orzeczeniu Sądu Okręgowego kwota była rażąco wygórowana. Podkreślano jedynie, iż przy uwzględnieniu usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej nie należy uwzględniać składki na dobrowolne ubezpieczenie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny nie tylko rzeczywiście uzyskiwanych przez zmarłego dochodów, ale także uwzględnienia jego "możliwości zarobkowych". Dokonana ocena została oparta na realnych podstawach, a kwota zasądzona w orzeczeniu Sądu dąży do naprawienia szkody polegającej na tym, że uprawniony do alimentów nie może ich uzyskać wobec śmierci zobowiązanego.

Wskazać należy, iż zarzuty apelacji były bezpodstawne i nie mogły skutkować jej uwzględnieniem, a wysokość przyznanej powodowi renty alimentacyjnej została ustalona w sposób odpowiedni. Z uwagi na powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.